

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Gelbert M.D. // Physiological bases of behaviour and training of dogs: reference manual. 2007: 237 p.
2. Grishchenko V.V. // Technique of dog training: obedience skills: Textbook. 2018: 272 p.
3. Mychko E.N. // Dog behaviour: a manual for dog breeders. 2009: 398 p.
4. Хохлов А.М., Гончарова І.І., Федяєва А.С., Шевченко О.Б. // Збірник наукових праць: Фактори експериментальної еволюції організмів. 2023. 35: 79-84.

НАУКОВІ ЗАСАДИ АКВАРІУМІСТИКИ

О.В. Шевкунов

Державний біотехнологічний університет, Харків, Україна
студент I курсу ОПП 207 – водні біоресурси та аквакультура*, foma9944@gmail.com

Актуальність. Акваріумісти – це не ті любителі природи, у кого в домашніх умовах живе рибка, а це ті фахівці, хто у штучних умовах створює екосистему, піклується про біологію та екологію риб, в якій вони є частиною тваринного світу в акваріумі.

Сучасний акваріум ламає стереотипи про світ природного декоративного рибництва та підкреслює важливе завдання серйозних акваріумістів щодо вивчення та збереження водного біорізноманіття. Найвідоміші вчені акваріумісти сучасності – Омар Домінгес із Університету Мічоакана де Сан-Ніколас-де-Ідальго, Мексика; Хосеп Ескрібано-Аласід із Асоціації дослідницької групи водних екосистем Каталонії AGREA, Іспанія і Джон Лайонс із Університету Вісконсіна, США.

Мета – показати роль акваріумної науки у сучасній аквакультурі.

Методика досліджень – аналіз публікацій, узагальнення закордонного досвіду із акваріумістики.

Результати досліджень. Традиційно наукова література та світові природоохоронці розглядали акваріумне хобі як щось, що не сприяє збереженню морської фауни [1, 2]. Відлов риб з їхнього природного середовища для утримання в неволі є в основному негативним наслідком, найбільш пов'язаними з практикою акваріумістики.

Наше дослідження торкається цих упереджень і підкреслює позитивну роль акваріумістів, які несуть відповідальність і віддані світу біологічного збереження. Утримання тварин у неволі викликає суперечки [3]. Люди не приймають акваріумних риб як домашніх тварин. Професійне захоплення акваріумом – це більше, ніж сприйняття рибок як прикраси. Окрім знань про біологію риб, серйозні акваріумісти в усьому світі змушують робити науковий пошук, оскільки акваріумне хобі не сумісне зі розведенням рідкісних риб.

Наукова сторона захоплення акваріумом сприяє поширенню біологічних знань про маловідомі види; вона сприяє співпраці між науковцями під час пошуку та описання нових видів; вона надає технічну допомогу в утриманні «дикої» риби в дослідницьких центрах, а також сприяє фінансуванню програм збереження видів, що перебувають під загрозою зникнення.

Акваріумне наукове співтовариство працює з морфами *Danio rerio*, *Oryzias latipes*, тощо, які виникли під час міжнародного обміну акваріумними рибками. Тобто вчені отримують вигоду від індустрії, яку критикують інші. Це також джерело бізнесу, звичайно, і важко бачити далі, оскільки великий імідж акваріумного сектора, який пов'язаний з проблемами надмірного вилову диких популяцій.

---

* Науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор Гноєвий І.В.

Коли акваріумних риб випускають у природне середовище, вони можуть створювати біологічні інвазійні явища, які ставлять під загрозу природне середовище існування аборигенних видів. Один із найбільш екстремальних випадків стався в Мексиці, де рибка *Pterygoplichthys* втекла з рибного розплідника у річку, а тепер впливає на автохтонну фауну, змінюючи поживні цикли місцевого біорізноманіття.

Більшість акваріумних рибок, якими торгують у спеціалізованих магазинах, походять від розведення в неволі. Відсутність заходів біозахисту в рибних розплідниках не є основною причиною втечі рибок в природне середовище. Однак є окремі випадки, коли акваріумних рибок люди навмисно випускають у природне середовище, що має негативні наслідки. У Каталонії яблучний равлик (*Pomacea maculata*), втік із центру акваріумного розплідника, а тепер він є видом, який загрожує рисовим полям у дельті Ебро, як чума. Інші гідробіонти також мають вплив, наприклад, рибка *Pseudorasbora parva* може бути переносником інфекційної хвороби, яка вражає «дику» рибу у природному середовищі.

Вчені акваріумісти віддані збереженню природного різноманіття в штучних умовах. Красота, естетика акваріуму одночасно дає змогу прийняти важливе соціальне рішення, яке могло б покращити з одного боку наукове розуміння такої практики, а з другого – є формою сімейного, лікувального відпочинку людей, особливо з малими дітьми.

Сучасні реалії акваріумістики пов'язані з глибокими знаннями аквакультури і акваріумного бізнесу, і ніхто, крім таких фахівців не знає краще, ніж ті, хто мають багаторічний досвід. Критикувати акваріумне хобі – це все одно, що стверджувати, що галузі тваринництва не сумісні зі збереженням сільськогосподарських тварин, тобто це повний абсурд. Якщо акваріумістика як наука невідома багатьом, тоді зосередимося на рибпромисловості, рибальстві, рибопереробці, забудемо про охорону навколишнього середовища, і у нас буде упереджене бачення реальності. Щоб зробити роль акваріумістів більш помітною у сучасній аквакультурі, важливо нагадати про їхній видатний внесок в успішний розвиток програм утримання в неволі риб, що знаходяться під загрозою зникнення, технічну підтримку вчених і персоналу акваріумів дослідницьких центрів, які по всьому світу мільйонам людей щоденно демонструють свої унікальні колекції, а також допомогли відкриття нових видів для науки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Britz R., Conway K.W., Ruber, L. // Proceedings of the Royal Society of London. Series B Biological Sciences. 2009. 276: 2179–2186.
2. Caine J., Bowker R., Humphrey L., Murray N. // Educational Research and Evaluation. 2012. 18: 265–281.
3. Gerstner C., Ortega H., Sanchez H., Graham D. // Journal of Fish Biology. 2006. 68: 862–875.